statistikas sageli lepitud keskmise elanike arvuga toa pääle korteris, või nn. elamistihedusega. Nagu juba eespool tähendatud, pole õhumahul elanikule absoluutset tähtsust. Kui veel toad oma suures massis suuruselt väga ei erine, annab elamistihedus küllaldaselt täpse ülevaate. Suur elamistihedus on suurim pahe korteriküsimuses, mispärast ta on leidnud õige suurt tähelepanu. Elamistihedus soodustab õhurikkumist korteris, mis omakorda nõrgestab organismi üldiselt ja eriti kopsu, soodustades katarride tekkimist ja nakkust, eriti tiisikust. Nakkushaiguste levimisel on eriti soodustav tihedalt täidetud kortereis alatine ning paratamatult tihe kokkupuutumine paljude isikute vahel, eriti sääraseil puhkudel, kus haige magab tervega ühes voodis. Nagu statistika näitab, pole viimane nähtus sugugi haruldane. Nii jagasid Burkard'i [1]) järgi Graz'is $^1/_3$ tiisikushaigeist oma voodit teistega; Mannheimis polnud 1903. a. 30,7%-il tiisikushaigeist oma voodit; Berliini ankeedi andmeil puudus 1908. a. 16,4%-il kopsuhaigeist oma voodi ja 1909. a. 8,4%-il. Tartu tiisikuse-nõuandepunkti 1923.—1929. a. kokkuvõtte järgi jagasid 31,4% tiisikushaigeist nõuandepunkti patsientidest oma voodit teistega, kuna 0,5%-il polnud voodit üldse.

NIISKED LEIBKONNAKORTERID.

Niiskete korterite halb mõju esineb päämiselt raskuste tekitamises organismi soojuse reguleerimisel, kusjuures seinte ja õhu niiskus vastastikku teineteise mõju suurendavad. Niiskete seinte soojuse mahutavus ja soojuse juhtivus on suurem kui kuivadel seintel; pääleselle kaotavad nad soojust vee aurumise läbi. Seega jahutavad nad korterit ja täidavad seda vee auruga. Kui siis veel soojuse säästmise otstarbel uksed ja aknad kartlikult suletakse, tõuseb niiskuse % veelgi enam. Säärast soojuse säästmist soodustab niiskete korterite külmemanatundumine kui kuivad korterid sama temperatuuri juures, mis on tingitud organismi soojuse suuremast kaotusest päämiselt kiirgamise ja osalt ka juhtimise teel. Katseliselt on tehtud kindlaks, et seinte temperatuuri langemisel 1°C võrra (+17,5°-ist — +16,5°-ni) inimese kehasoojuse kaotus kiirgamise läbi suureneb 8—10% võrra. Arvesse võttes, et inimene suurema osa oma soojusest kiirgamise läbi kaotab, on arusaadav, miks külmade seinte jahutav mõju nende poole pöördud keha osadel tundub otse tõmbusena. Kestev viibimine niiskes keskkonnas mõjustab vere jaotamist orgaanide vahel. Nimelt kogundub raskendatud soojuse reguleerimisel naha-aluseisse tõmbsoontesse rohkem verd kui normaalseis olukorris. Nahk on seetõttu verega imbunud ja ta veresooned reageerivad aeglasemalt temperatuuri muutusile; mistõttu soodustuvad külmetushaigused, eriti hingamisteede katarrid, mis omakorda soodustavad nakkushaiguste nakkust. Külmetushaiguste tekkimisel ei ole alati tähtis absoluutne soojuse kaotus, vaid õige sageli on nende põhjuseks suur soojuse kaotus võrdlemisi väikeselt kehapinnalt, nagu seda juhtub kiirgamise läbi vastu külmi seinu või aknaid või jälle külma õhu joa läbi (tõmbetuul). See mõjub arvatavasti reflektoorselt

[1]) Burkard, Zeitschr. f. soz. Medizin 4, 433 (1909).

Tartu I, lk. 301